

Vertrouwen vraagt om goed leiderschap

Nederland heeft inspirerende leiders met durf nodig en moet ophouden met klagen. Dat is de analyse van Frits Wester, parlementair verslaggever van het RTL Nieuws. Wester kent de Nederlandse politiek vanuit verschillende perspectieven en kan daarom uitstekend als deskundig outsider optreden. Nu is hij journalist, maar daarvoor was hij jaren lang zelf politiek actief, onder andere als persoonlijk voorlichter van Elco Brinkman. Zijn boekenkast staat vol met boeken over Abraham Kuyper en Groen van Prinsterer. Een nuchtere analyse van een journalist met engagement.

Door: Ludo Hekman

Wat me in eerste instantie opvalt is dat de ChristenUnie veel acceptabeler is geworden voor veel mensen. Tegenwoordig hoor je mensen met verschillende achtergronden zeggen 'ik ga misschien wel ChristenUnie stemmen'. Dat gebeurde bij het GPV van vroeger, een afgebakend clubje eigenwijze vrijgemaakten, niet. Die wilden niemand erbij hebben en niemand wilde daar eigenlijk bij horen. Maar ze hadden gerespecteerde kamerleden, vooral met Schutte en van Middelkoop. RPF had meer de EO/Youth for Christ uitstraling. En dat was net zo goed een wereld dat je moet begrijpen, wil je daar bij horen. Onder aanvoering van Rouvoet en door de huidige beleidslijn is de drempel om op de ChristenUnie te gaan stemmen veel lager geworden.

Wat heeft u het afgelopen jaar nog meer verrast in de ChristenUnie?

De positionering van de ChristenUnie. Het was altijd klein rechts. Nu zie je meestal dat de ChristenUnie ter linkerzijde te vinden is. Het beeld naar buiten toe is in ieder geval eerder een christelijk geïnspireerde kleine linkse partij dan klein rechts. Het degelijke zit er nog wel in. Maar op grond van haar sociaal-economische standpunten, het asielbeleid of het milieu zijn ze toch duidelijk anders neergezet in het politieke spectrum. Overigens los van een aantal duidelijke ethische aspecten.

Als ik de partij een karakter moet geven dan zou ik het typeren als een degelijke linkse meneer. Maar ik zie in de achterban wel heel veel gradaties. De typische vrijgemaakte degelijkheid, maar ook de vrolijke christelijke blijheid en wapperende bloemetjesjurken met een hoog flower-power gehalte. Die beide werelden zie je nog steeds. Orgelmuziek en gitaren.

Wat is volgens u een zwakke kant van de ChristenUnie?

Soms sluipt er bij ethische discussies nog een betweterig toontje in. Dan komt er een moment dat er niet meer te discussiëren valt. Omdat het gewoon zo is. Dat is verder ook prima, maar dan houdt de discussie dus op.

Christelijke politiek bestaat volgens mij niet. Dat vind ik een beetje aanmatigend. Ik heb zelf lang bij het CDA gewerkt en ben er telkens meer aan gaan twijfelen of je dat wel moet doen. Ik begin er steeds meer moeite mee te krijgen. Want wat is uiteindelijk christelijke politiek? Heeft het dan goedkeuring van boven gekregen? Wat meet je jezelf dan aan? En wat zeg je dan over anderen? Liever dus christenen in de politiek, maar die kunnen ook oprecht bij de

PvdA, Groen Links de VVD of waar dan ook zitten. Mijn kast staat vol met Kuyper en Groen van Prinsterer, maar ik weet nog steeds niet wat christelijke politiek is, dus ik zou zeggen, wees daar een beetje voorzichtig mee.

Hoe moeten we volgens u de veelbesproken kloof tussen burger en politiek begrijpen?

Ik heb dat altijd een wonderlijke discussie gevonden. Natuurlijk is Den Haag een andere wereld. Dat los je met allerlei onzinnige lapmiddeltjes als een burgerpanel of een groepje zelfbenoemde experts zonder enige legitimiteit niet op.

Blijkbaar heeft de toegenomen informatie niet geleid tot grotere participatie. Dat komt denk ik omdat de mensen pas politiek geïnteresseerd raken als het hen zelf aangaat. De interesse is fragmentarisch en individualistisch geworden, de echte participatie neemt af. Ik denk dat je die kloof alleen herstelt door er hele goede mensen neer te zetten. Niet alleen mensen die inhoudelijk sterk zijn, maar ook mensen die goed kunnen communiceren. Politici die niet alleen tegen mensen aanpraten, maar die ook in staat zijn de signalen uit de samenleving op te pikken. Geen mensen dus die 24 uur per dag zeven dagen per week op het Binnenhof zitten opgesloten. Het is onzinnig hoeveel ze vergaderen en ook de werkbezoeken waarvan ik er veel meemaakte zijn vaak niet nodig. Ik vraag me wel eens af, heb je geen kinderen die naar school gaan? Zitten je kinderen niet op een sportclub? Zitten je ouders niet in een verzorgingstehuis? Kom je nooit in een cafe? Politici zouden meer van de samenleving deel moeten uitmaken, zodat het geen aparte kaste wordt. Zolang de Kamer 150 leden heeft kunnen ook heel wat Kamerleden best ook elders in de samenleving werkzaam zijn. Dan worden het misschien weer mensen waar je wat van aanneemt. Jan de Koning (minister voor het de ARP en het CDA tussen 1977 en 1989) was daarvan een goed voorbeeld. Als Jan de Koning een besluit nam dan vonden mijn ouders het misschien helemaal niet leuk, maar de reactie was dan 'als Jan de Koning het zegt, dan moet het maar'. Als mensen dat gezag niet hebben dan wordt je daarop afgerekend. Dat kun je onterecht vinden, maar dat is dan net als mopperen op het weer. Je kunt er over klagen, maar het helpt niet.

Waar zijn die mensen dan gebleven?

Er is in die zin sprake van een leiderschapscrisis. Dat zie je ook in het bedrijfsleven. Vroeger had je boegbeelden van ondernemingen. Dat waren mensen die jarenlang aan een bedrijf verbonden waren en letterlijk het gezicht van dat bedrijf waren. Die konden ook minder leuke maatregelen nemen want ze waren aan het bedrijf verbonden. Dat waren dus geen mensen die bij binnenkomst al hun vertrekpremie geregeld hadden.

Ad Verbrugge spreekt – elders in dit jaarboek - over gebrek aan gemeenschapszin waardoor onze samenleving erodeert. Kan u zich in zijn analyse vinden?

De ontzuiling heeft natuurlijk ook grote voordelen gebracht. Maar het gaf ook iets veiligs, iets vertrouwds. Er was cement. Bovendien is er met het wegvallen van de verzuiling ook een andere grootschaligheid opgetreden. De gemeenten werden groter, de scholen en ziekenhuizen moesten groter. Door Europa werd het land groter. Van nature wil een mens dan terug in zijn eigen coconnetje, waar het nog een gezellig plekje kan creëren. Daardoor verdwijnt het cement dat een samenleving nodig heeft. Ik ben ervan overtuigd dat die grootschaligheid ons niet veel goeds heeft gebracht.

Daar komt bij dat we een heel verwend land geworden zijn. Er wordt enorm gemopperd op onze gezondheidszorg. Maar ik ken weinig landen in de wereld waar het beter geregeld is. Voor het wegennet geldt hetzelfde, we hebben een fantastisch wegennet. En we klagen en

we klagen maar. Maar juist omdat het ons zo voor de wind gaat verdwijnt de noodzaak van gemeenschapszin.

Wat zou de politiek daaraan kunnen doen?

Voor een deel heeft de politiek dat aan zichzelf te danken. Er wordt tot diep in de nacht vergadert over de koopkracht, met als resultaat 15 euro per jaar, terwijl onder datzelfde raam de CD's en DVDs de winkel uitgesleurd worden. De flatscreens in Nederland waren vlak voor het WK-voetbal niet aan te slepen. En niet alleen in de mooiste wijken, het tegendeel blijkt zelfs als je met de jongens van Casema gaat praten. Bij die groepen zit ook veel klagerij waar de politiek teveel aan toe geeft. De politiek moet kunnen zeggen 'jongens, het kan even niet anders'.

Ik blijf me ook verbazen als ik bij de voetbalclub van mijn zoontje langs de lijn aan iedereen moet uitleggen hoe het zit met het nieuwe ziektekostenstelsel, terwijl ze me haarfijn weten uit te leggen wat het verschil is tussen een plasmascherm en een LCD-scherm. De interesse in de ziektekosten ontbreekt, omdat het vanzelfsprekend is geworden dat de overheid het regelt. Maar juist bij de essentiële zaken, als je gezondheid, zou de overheid verantwoordelijkheid terug moeten geven aan de burger. Iedereen vindt de AOW heel vanzelfsprekend, een pensioen is heel vanzelfsprekend, als je ziek bent krijg je geld, dat is vanzelfsprekend. Als je psychisch vastloopt, ga je een hele molen aan voorzieningen in. Dat lijkt allemaal vanzelfsprekend, maar dat is het niet. Juist omdat het vanzelfsprekend lijkt, verdwijnt de betrokkenheid. En daar ligt een taak voor de politici. Neem mensen weer mee in discussies. Wees er maar eerlijk over dat er keuzes gemaakt moeten worden, en dat ze ook zelf keuzes zullen moeten maken.

Begrijp me niet verkeerd, ik ben dol op dit land, maar we kunnen zo ongelofelijk zeuren en we vinden alles maar vanzelfsprekend. Ik zou zo graag zien dat er politici opstaan die betrokkenheid bij dit soort processen weer kunnen vergroten. Want waar is vertrouwen uiteindelijk op gestoeld? Op eerlijkheid, duidelijkheid - dat ook goed kunnen communiceren - en er echt voor durven gaan.

Is dat vertrouwen volgens u een kernthema voor de komende verkiezingen?

Vertrouwen is inderdaad een van belangrijke thema's voor de komende verkiezingen, hoewel iedere verkiezing natuurlijk zijn eigen dynamiek kent. Vertrouwen is in dit geval een soort onderbuikgevoel. Een gevoel dat lijkt op de situatie van een gezagvoerder die door een Boeing loopt. Wat straalt zo'n man uit? Misschien kan hij heel goed vliegen, maar geeft hij de passagiers toch een onzeker gevoel. Terwijl een andere - stoere - gezagvoerder die minder goed kan vliegen vertrouwen wekt bij zijn passagiers. Datzelfde geldt voor politici. Daar hoort overigens bij dat politici weer visionair moeten worden. Ze moeten een beeld kunnen schetsen van de samenleving waarna we onderweg zijn, hoe zij hem graag ingericht zouden zien. En daar moeten ze ook aan vast kunnen houden. Je moet durven uitleggen waarom bepaalde beleidskeuzes nodig zijn en perspectief kunnen schetsen.

Kan de ChristenUnie daar een voorbeeld in zijn?

De manier waarop de CU de samenleving wil inrichten kan heel veel steun in de samenleving genereren. Maar de CU overlegt dat met een sausje: dit is christelijke politiek. Dat is zowel de zwakte als de kracht van de ChristenUnie. Je moet je principes niet overboord gooien alleen voor electoraal gewin. Je moet ook principieel blijven, dat geldt voor alle politici. Maar de ChristenUnie zal daardoor nooit een partij worden van dertig zetels. En als ze de christelijke veren afgooien blijft er niets over, zo'n partij hebben we namelijk al.